

Početkom januara 2022. godine, javnost u Republici Srbiji obradovala je vest da bi u skorijoj budućnosti pored Fruške Gore, Đerdapa, Tare, Kopaonika i Šar Planine mogla biti bogatija za još jedan nacionalni park. Naime, na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine osvanulo je obaveštenje o pokretanju postupka zaštite Nacionalnog Parka „Kučaj-Beljanica”.

Ovim je područje Kučaj – Beljanica, najveći krečnjački masiv u Srbiji, rezervoar pitke vode i dragulj netaknute prirode izrazite vrednosti kojim se smenjuju šume, prašume, pećine, strogi prirodni rezervati i drugi spomenici prirode konačno prepoznat kao predeo vredan najvišeg stepena zaštite. Planinskim predelom Beljanice preko doline Resave do Kučajske površi smenjuju se lokaliteti poput naselja Suvog Dola, Sastava rečica Perast i Male tisnice, Prerast Samar, rezervata prirode Busovata, Klisure Resave i Suvaje, prašume Vintovača, Lazarevog Kanjon i brojnih drugih predela i lokaliteti koji su uvršteni u režime zaštite.

Čitavom postupku prethodila je izrada studije zaštite Nacionalnog parka („Studija”) koju je Zavod za zaštitu prirode Srbije krajem decembra prethodne godine dostavio Ministarstvu zaštite životne sredine. Iščekuje se i sastavljanje i upućivanje predloga za izmenu Zakona o Nacionalnim Parkovima od strane Ministarstva zaštite životne sredine, kojim će i zvanično nakon preko 40 godina kada su proglašena i najmlađa dva Nacionalna parka Tara i Kopaonik toj listi biti pridružen i Nacionalni park „Kučaj-Beljanica”.

Planiranje, uređenje i korišćenje ovog prostora kao budućeg nacionalnog parka međutim ne mora čekati usvanje takvog propisa, budući da je Zakonom o zaštiti prirode u članu 42.

stavu 6. propisano sledeće: *Područje za koje je pokrenut postupak zaštite **smatra se zaštićenim u skladu sa ovim zakonom**, a do donošenja akta o proglašenju **primenjuju se mere propisane u studiji zaštite**.* Ovo faktički znači da se prirodna zaštita koja važi za proglašene nacionalne parkove, u potpunosti primenjuje i na ona područja koja su ušla u postupak proglašenja, pa samim tim i na područje “Kučaj-Beljanica”.

Turizam ipak prioritet?

Područje budućeg Nacionalnog Parka „Kučaj-Beljanica” donedavno je bilo uređeno prostornim planom istoimenog parka prirode (koji obuhvata šire područje), međutim do donošenja izmena Zakona o nacionalnim parkovima na ovoj teritoriji primenjuju se mere propisane Studijom.

Vest o pokretanju postupka zaštite Nacionalnog Parka „Kučaj-Beljanica” međutim, kao da nije stigla na adresu Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture koje je gotovo tri i po meseca kasnije na svom sajtu objavilo drugačije planove za razvoj ove teritorije.

Dana 15. aprila 2022. godine zvanično je oglašen javni uvid u **prostorni plan Turističke destinacije Kučajske planine** (“Prostorni plan”), planski akt čiji obuhvat pokriva okvirno 70% prostora rezervisanog za budući nacionalni park. Zabrinuti brzinom kojom je ovaj

planski akt "usklađen" sa nedavno izrađenom Studijom, kao i indikativnim naslovom Prostornog plana, stručni tim RERI pristupio je analizi objavljene dokumentacije kako bi utvrdili, između ostalog, usklađenost Prostornog plana sa Studijom. Ubrzo je ustanovljeno da materijala za takvu vrstu analize nema, budući da je **postojanje predmetne Studije Prostornim planom u potpunosti zanemareno.**

Kakve su posledice?

Budući da Studija, suprotno pozitivnim propisima Republike Srbije, nije poslužila kao obavezujući dokumentacioni osnov Prostornom planu neminovno je nacrtom ovog planskog akta došlo do grubog kršenja mera koje su propisane Studijom. Neke od njih su sledeće:

Izgradnja Skijališta Beljanica

Ovim planskim aktom potvrđuje se izgradnja prve faze kompleksa skijališta Beljanica, koja je prilagođena **kapacitetu od oko 2.000 turista** i podrazumeva **izgradnju dve žičare** sa po **dve prateće ski staze i jednom specijalizovanom ski stazom**, 5 temetskih poligona sa **ugostiteljskim objektima**, tehničku bazu, **restorane - pansione...** Pomenuta infrastruktura i suprastruktura značajno opterećuju zaštićena i šumska područja.

Uvidom u Studiju jasno se vidi da je na tom području uspostavljen režim drugog stepena zaštite, u kojem se usled zaštite temeljnih vrednosti izričito zabranjuje izgradnja skijališta.

Hidroakumulacija Beljanica

Strogi prirodni rezervat „Klisura reke Resave“ i predeo naročite prirodne lepote „Resava“ Studijom su objedinjeni u lokalitet „Klisura Resave“ koji je u potpunosti uvršten u režim zaštite I stepena. Međutim, Prostornim planom značajan udeo ovog lokaliteta rezervisan je za izgradnju Hidroakumulacije „Beljanica“ što podrazumeva **potapanje velike površine klisure Resave i stvaranje veštačkog jezera zapremine 40 miliona kubnih metara.**

Izgradnja ovakvog projekta izričito je zabranjena Studijom zaštite.

Izgradnja prateće infrastrukture

Gore navedeni projekti takođe podrazumevaju značajnu infrastrukturnu opremljenost u pogledu izgradnje pristupnih puteva, komunalne infrastrukture, trafo stanica i dalekovoda, a planirani su i sadržaji poput parkinga, heliodroma i restorana-pansiona koji će kumulativno značajno opteretiti uspostavljene režime zaštite prirode i biti praćeni neminovnom sečom šuma. Primenom planskih rešenja koja bi usledila usvajanjem ovakvog planskog akta ugrozile bi se temeljne vrednosti zaštite prirode na kojima se uspostava Nacionalni park „Kučaj - Beljanica“, a samim tim i suštinu njegovog postojanja.

RERI ovim putem apeluje na Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, kao

nosioca izrade prostornog plana turističke destinacije „Kučajske planine”, javno preduzeće Urbanizam- Kragujevac i Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu, kao obrađivače Prostornog plana, da hitno povuku predloženi nacrt prostornog plana područja posebne namene turističke destinacije “Kučajske planine”, dok se isti ne uskladi sa važećom Studijom zaštite nacionalnog parka “Kučaj-Beljanica”. Takođe, RERI upozorava Ministarstvo zaštite životne sredine da bi eventualno izdavanje saglasnosti na izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu za ovaj planski akt bilo nezakonito, a iz svih gore navedenih razloga, piše RERI.